

Sygn. akt **IX Ka 1243/23**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 listopada 2023 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie IX Wydział Karny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący: sędzia **SO Danuta Grunwald**

protokolant: st. sekr. sądowy Katarzyna Kościńska

po rozpoznaniu w dniu 15 listopada 2023 r.

sprawy **M. H.**, ur. (...) w W., s. M. i I.

obwinionego z art. 94 § 1 k.w.

na skutek apelacji wniesionej przez obrońcę

od wyroku Sądu Rejonowego dla Warszawy – Mokotowa w Warszawie

z dnia 5 czerwca 2023 r., sygnatura akt XIV W 332/23

orzeka:

1. zaskarżony wyrok utrzymuje w mocy;
2. zasądza od obwinionego na rzecz Skarbu Państwa koszty sądowe za postępowanie odwoławcze w kwocie 200 (dwieście) złotych, w tym opłatę w kwocie 150 (sto pięćdziesiąt) złotych.

Sygn. akt IX Ka 1243/23

UZASADNIENIE

M. H. obwiniony został o to, że:

w dniu 27 kwietnia 2022 r., około godziny 10:15 w W. na drodze publicznej, jadąc ulicą (...) od strony trasy (...) w kierunku ulicy (...), naruszył zasady przewidziane w art. 3 ust. 1 pkt 1 Ustawy o kierujących pojazdami w ten sposób, że kierował samochodem marki (...) o nr rej. (...) nie mając do tego uprawnień, tj. o czyn z art. 94 §1 k.w. w zw. z art. 3 ust. 1 pkt 1 ustawy o kierujących pojazdami.

Wyrokiem z dnia 05 czerwca 2023 r., Sąd Rejonowy dla Warszawy-Mokotowa w Warszawie uznał obwinionego winnym popełnienia zarzuconego mu czynu, wymierzając mu karę grzywny w wysokości 1.500,00 (tysiąca pięciuset) złotych, a także zasądził od obwinionego na rzecz Skarbu Państwa koszty sądowe w wysokości 250 (dwustu pięćdziesięciu) złotych, w tym opłatę w wysokości 150 (stu pięćdziesięciu) złotych.

Apelację od powyższego wyroku wniósł obrońca obwinionego, zaskarżając wyrok w całości na korzyść obwinionego i wyrokowi temu zarzucając błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia i mających wpływ na jego treść, a polegający na nieuzasadnionym uznaniu, że:

a) stopień społecznej szkodliwości czynu, którego dopuścił się obwiniony jest średni, a jedyną okolicznością łagodzącą jest niekwestionowanie przez obwinionego sprawstwa, w sytuacji gdy biorąc pod uwagę okoliczności niniejszej sprawy - rodzaj i charakter naruszonego dobra, rozmiary potencjalnie grożącej szkody oraz wagę naruszonych obowiązków i

przepisów, jak również postać zamiaru obwinionego, motywację, rodzaj naruszonych reguł ostrożności i stopień ich naruszenia, w szczególności fakt, iż obwiniony kierował pojazdem mechanicznym bezpiecznie, będąc trzeźwym, nie stwarzając najmniejszego zagrożenia w ruchu drogowym, nie będąc pod wpływem żadnych środków odurzających lub alkoholu, ponadto fakt, iż obwiniony przyznał się do zarzucanego mu czynu, począwszy od zatrzymania go przez policję, aż do zakończenia postępowania w niniejszej sprawie nie kwestionował swojego sprawstwa, współpracował z organami ścigania, każdorazowo wyrażał skruchę za popełniony przezeń czyn, oraz to, że obwiniony nie był nigdy karany i dotychczas wzorowo przestrzegał porządku prawnego, stwierdzić należy, iż stopień społecznej szkodliwości czynu obwinionego należy uznać jako niski, a w sprawie zaistniał wypadek zasługujący na szczególne uwzględnienie;

b) obwiniony popełnił wykroczenie w zamiarze bezpośrednim, a stopień winy obwinionego jest znaczny, w sytuacji, gdy z okoliczności sprawy wynika, iż obwiniony nie chciał popełnić czynu zabronionego, a jedynie przewidywał realizację swym zachowaniem rzeczywistości zabronionej, co potwierdza przyznanie się przezeń do popełnienia czynu, nie kwestionowanie przez niego sprawstwa, współpraca z organami ścigania oraz wyrażenie skruchy za swój czyn, a zatem popełnił on czyn najwyżej z zamiarem ewentualnym, a jego wina nie jest znaczna.

W dalszej kolejności, skarżący zarzucił zaskarżonemu orzeczeniu orzeczenie rażąco niewspółmiernego środka karnego w postaci zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych w ruchu lądowym na okres 10 miesięcy tj. środka karnego nieadekwatnego do stopnia społecznej szkodliwości czynu obwinionego oraz celów kary określonych w art. 33 k.w.

Uzasadniając zarzut, skarżący podniósł, iż Sąd nie wziął pod uwagę wszystkich okoliczności faktycznych, mających znaczenie w kontekście sprawstwa obwinionego. Obrona wskazała na fakt, iż obwiniony żałował popełnionego czynu, przyznał się do winy i wyraził skruchę. Zdaniem obrońcy nie sposób więc przyjąć, iż obwiniony działał w sposób kierunkowy, nastawiony na popełnienie czynu zabronionego, a zatem można mu przypisać co najwyżej zamiar ewentualny, a jego wina nie jest znaczna.

Skarżący nie zgodził się także z oceną Sądu Rejonowego, dotyczącą stopnia społecznej szkodliwości czynu obwinionego. Obrona stwierdziła, że obwiniony kierował pojazdem mechanicznym bezpiecznie, będąc trzeźwym, nie stwarzając najmniejszego zagrożenia w ruchu drogowym i nie będąc pod wpływem żadnych środków odurzających lub alkoholu, w związku z czym stopień społecznej szkodliwości czynu winien być uznany jako co najwyżej niski, a nie jako średni.

Obronca finalnie podniósł, iż na skutek błędnych ustaleń Sąd Rejonowy wymierzył obwinionemu karę rażąco surową. Sąd miał także nie wziąć pod uwagę faktu, iż obwiniony jest w niezwykle wyjątkowej, a zarazem trudnej sytuacji życiowej. Partnerka życiowa obwinionego spodziewa się bowiem dziecka, a konieczność zapewnienia dziecku pełnej opieki medycznej, a także inne, niezbędne czynności związane z opieką nad dzieckiem wymagają mobilności i dostępu do środków transportu. Obronca wskazał, że obwiniony nie może liczyć na żadne wsparcie w zakresie opieki nad nienarodzonym jeszcze dzieckiem oraz jego partnerką ze strony innych osób.

W ocenie obrony, mając na uwadze całość zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, zamiar obwinionego, stopień jego winy, społeczną szkodliwość popełnionego czynu, a także niecodzienną i zarazem trudną sytuację obwinionego w niniejszej sprawie wystąpił wypadek zasługujący na szczególne uwzględnienie.

W związku z powyższym, podnosząc omówione wyżej zarzuty, skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego orzeczenia i na podstawie art. 39 § 1 k.w. odstąpienie od wymierzenia obwinionemu kary grzywny oraz stosowania wobec obwinionego środka karnego w postaci zakazu prowadzenia wszelakich pojazdów mechanicznych.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacja obrońcy została uznana przez Sąd Odwoławczy za niezasadną.

W pierwszej kolejności, należy zaznaczyć iż skarżący nie kwestionował ustalonego przez Sąd stanu faktycznego w jego zasadniczej części tj. przebiegu zdarzenia będącego przedmiotem niniejszego postępowania, a jedynie ustalenia

dotyczące zamiaru obwinionego i stopnia społecznej szkodliwości popełnionego przez niego czynu a w następstwie tego – zarzucił rażąco surową karę i środek karny.

W pierwszej kolejności należy odnieść się do argumentacji skarżącego dotyczącej zamiaru obwinionego. W ocenie obrony mając na uwadze okoliczności sprawy, w szczególności motywację sprawcy, sposób jego zachowania przed i po popełnieniu wykroczenia - stwierdzić należy z prawdopodobieństwem graniczącym z pewnością, iż obwiniony nie chciał popełnić czynu zabronionego, a jedynie godził się na jego popełnienie, a zatem można mu przypisać co najwyżej zamiar ewentualny.

Nie sposób zgodzić się z rozumowaniem skarżącego. Po pierwsze wskazać należy, iż dla przyjęcia umyślności w postaci zamiaru ewentualnego, konieczne jest posiadanie przez sprawcę świadomości tego, że podjęte przez niego zachowanie łączy się z wysokim prawdopodobieństwem popełnienia czynu. Natomiast w niniejszej sprawie obwiniony przystępując do prowadzenia pojazdu miał pełną świadomość faktu bezterminowego zatrzymania jego prawa jazdy przez Prokuratora postanowieniem z dnia 13 października 2020 r., w związku z uzasadnionym podejrzeniem, iż obwiniony w dniu 8.10.2020 r. kierował pojazdem mechanicznym będąc pod wpływem środków odurzających.

Aby móc przyjąć w stosunku do obwinionego działanie w ramach zamiaru ewentualnego, musiałby on nie mieć pewności co do omawianej wyżej okoliczności. Gdyby obwiniony nie widział czy jego uprawnienia zostały zatrzymane czy nie, a mimo to zdecydował się poprowadzić samochód, wówczas można byłoby argumentować, iż obwiniony liczył, iż nadal ma uprawnienia do prowadzenia pojazdu, ale dopuszczał możliwość, iż został ich pozbawiony. W takiej sytuacji możliwe byłoby przyjęcie zamiaru ewentualnego. W niniejszej sprawie był on w pełni świadomy faktu nieposiadania uprawnień i z pełną premedytacją zdecydował się ten fakt zignorować. Obwiniony od początku nie ukrywał przed policjantami, iż wiedział o zatrzymaniu jego uprawnień. Fakt ten nigdy nie był przez niego kwestionowany. Tym samym, wbrew wywodom apelacji, zachowanie obwinionego wprost dowodzi, iż działał on w zamiarze bezpośrednim.

Sprawca popełniający czyn zabroniony w zamiarze bezpośrednim ma świadomość i wolę realizacji jego ustawowych znamion. Dokładnie taka sytuacja miała miejsce w przedmiotowej sprawie. Jedyne czego obwiniony miał nadzieję uniknąć, to przyłapania go na popełnianiu wykroczenia.

Następnie należy odnieść się do stopnia społecznej szkodliwości czynu obwinionego. Jak wskazuje się w doktrynie, artykuł 94 k.w., którego naruszenia dopuścił się obwiniony, niewątpliwie udziela ochrony karnoprawnej bezpieczeństwu w komunikacji (M. Budyn-Kulik, w: M. Mozgawa, KW. Komentarz, 2009). Jak trafnie wskazuje A. Michalska-Warias, w zakresie penalizacji zachowań, z którymi nie łączy się zagrożenie bezpieczeństwa w ruchu drogowym (gdy osoba niemająca uprawnień ma jednak odpowiednie umiejętności technicznie – jak to ma miejsce w niniejszej sprawie), przedmiotem ochrony będzie przede wszystkim, związany z bezpieczeństwem, porządek w komunikacji (A. Michalska-Warias, w: T. Bojarski, KW. Komentarz aktualizowany, 2023). Zakresem art. 94 k.w. objęte są również przypadki, polegające na tym, że sprawca prowadzi bez uprawnień, ponieważ zapomniał o tym, iż jego prawo jazdy straciło ważność. Tym samym należy przyjąć, że art. 94 k.w. udziela ochrony także porządkowi w komunikacji w sferze ruchu drogowego, zadekretowanemu odpowiednimi przepisami nakazującymi posiadanie stosownych uprawnień oraz respektowanie zawartych w nich terminów ważności (por. Kodeks wykroczeń. Komentarz pod red. prof. dr hab. Paweł Daniluk, 2023).

Prowadzenie pojazdu w warunkach nieposiadania do tego uprawnienia należy rozumieć jako obiektywny fakt braku wymaganego uprawnienia do prowadzenia danego rodzaju pojazdu. Oznacza to, że w grę wchodzi zarówno przypadki, w których sprawca danego uprawnienia w ogóle nie uzyskał, jak i przypadki, w których posiadane wcześniej uprawnienie z jakichś powodów utracił, bądź też zostało ono czasowo zawieszona. Stosownie bowiem do obowiązujących przepisów osoby, których uprawnienia do kierowania pojazdami zostały zawieszona, uznaje się za nieposiadające uprawnień do kierowania pojazdami w zakresie i w okresie, w których uprawnienia te są zawieszona. Do realizacji znamion wykroczenia z art. 94 § 1 lub 1a k.w. dochodzi w każdym przypadku braku uprawnień do prowadzenia pojazdu, jaki sprawca prowadzi i zupełnie bez znaczenia jest to, czy osoba taka ma umiejętności do

prowadzenia danego pojazdu (por. A. Michalska-Warias, w: T. Bojarski, KW. Komentarz aktualizowany, 2023; Kodeks wykroczeń. Komentarz pod red. prof. dr hab. Paweł Daniluk, 2023).

Jak jasno wynika z powyższych rozważań, że art. 94 k.w. dotyczy także sytuacji, z jaką mamy do czynienia w niniejszej sprawie. Fakt, iż obwiniony posiada de facto umiejętność prowadzenia pojazdu, nie zmiana faktu, iż w związku z poważnym podejrzeniem naruszenia przez niego zasad bezpieczeństwa w ruchu drogowym (podejrzenie prowadzenia pojazdu pod wpływem środków odurzających), uprawnienie do realizacji tych umiejętności zostało mu odebrane. Ignorując powyższą okoliczność obwiniony dopuścił się naruszenia porządku w komunikacji.

Rację ma skarżący, iż naruszenie porządku w komunikacji, przez osobę posiadającą umiejętności prowadzenia pojazdu ale nieposiadającą uprawnień, cechuje mniejsza społeczna szkodliwość, niż spowodowanie zagrożenia w ruchu w lądowym przez osobę nieposiadającą ani jednego ani drugiego. Nie sposób jednak przyjąć, iż w związku z tym społeczna szkodliwość czynu obwinionego jest niska. Właśnie z tego powodu, Sąd Rejonowy przyjął (a ocenę tę Sąd Odwoławczy podziela) stopień społecznej szkodliwości czynu obwinionego jako średni. Pamiętać należy, iż odebranie uprawnień do prowadzenia pojazdów ma swoje konsekwencje. Przyjęcie interpretacji skarżącego, zgodnie z którą wystarczający do prowadzenia pojazdu jest fakt posiadania odpowiednich umiejętności technicznych, a fakt odebrania uprawnień ma znaczenie pomijalne, oznaczałoby w istocie wystąpienie przeciwko literalnej treści tego przepisu. O ile więc, czyn obwinionego nie charakteryzuje się tak wysoką społeczną szkodliwością, jak prowadzenie pojazdu przez osobę zupełnie do tego niezdolną, tak z całą pewnością nie sposób uznać tej szkodliwości za niską. Nie ma żadnego znaczenia w tej sprawie fakt, że obwiniony był trzeźwy, bo art. 94 kw tej kwestii nie dotyczy. Gdyby nie był trzeźwy, to odpowiadałby za czyn z art. 178a kk, a nie 94 kw.

Nie sposób też uznać za istotną w tej sprawie okoliczność, że oskarżony przyznał się do winy i nie utrudniał postępowania. Jest to oczywiście okoliczność pozytywnie świadcząca o obwinionym, ale nie ma dużej wagi w takiej sprawie, gdzie fakt zatrzymania mu uprawnień w związku z wcześniejszą sprawą dotyczącą czynu z art. 178a kk, była oczywista dla dokonujących kontroli funkcjonariuszy policji, bowiem odpowiednie wpisy figurowały w systemie. Trudno też w takich realiach sprawy mówić o „współpracowaniu z organami ścigania” jako okoliczności istotnej dla stopnia winy i społecznej szkodliwości czynu.

Finalnie skarżący podnosił zasadność zastosowania w niniejszej sprawie art. 39 § 1 k.w., który stanowi, iż w wypadkach zasługujących na szczególne uwzględnienie można - biorąc pod uwagę charakter i okoliczności czynu lub właściwości i warunki osobiste sprawcy - zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary albo odstąpić od wymierzenia kary lub środka karnego.

Zgodnie z art. 39 § 1 k.w. z wypadkiem zasługującym na szczególne uwzględnienie mamy do czynienia w sytuacji, gdy przemawiają za tym determinanty o charakterze podmiotowym (jak właściwości i warunki osobiste sprawcy) lub przedmiotowym (charakter i okoliczności czynu). Dla oceny tej, nie ma znaczenia zachowanie sprawcy po popełnieniu czynu (np. skrucha, przeproszenie pokrzywdzonego itp.). W doktrynie wyrażono trafne zapatrywanie, według którego obie grupy okoliczności oceny, czy mamy do czynienia z wypadkiem zasługującym na szczególne uwzględnienie, powinny być rozpatrywane łącznie, a jedna grupa nie może pozostawać w sprzeczności z drugą (tak T. Bojarski, w: T. Bojarski, KW. Komentarz, 2015; por. też Kodeks wykroczeń. Komentarz pod red. prof. dr hab. Paweł Daniluk, 2023).

W niniejszej sprawie Sąd Okręgowy nie stwierdził istnienia takich okoliczności, które wskazywałyby na zasadność zastosowania art. 39 § 1 k.w. Obwiniony nie przedstawił żadnych nadzwyczajnych okoliczności, które usprawiedliwiłyby prowadzenie przez niego pojazdu mimo braku posiadanych uprawnień. Przeciwnie, obwiniony postanowił zignorować okoliczność odebrania mu uprawnień do prowadzenia pojazdów, wyłącznie w celu załatwienia prywatnych, codziennych spraw. Okoliczności czynu nie dają podstawy do przyjęcia wypadku zasługującego na szczególne uwzględnienie.

Także właściwości i warunki osobiste obwinionego tego nie uzasadniają. Fakt iż obwiniony jest osobą nie karną, nie może stanowić jeszcze o istnieniu „wypadku zasługującego na szczególne uwzględnienie”. Codzienne przestrzeganie porządku prawnego oraz niepopelnianie przestępstw winny być obowiązkiem każdego obywatela i nie mogą być

uznane za szczególną okoliczność. Również okoliczność, iż partnerka życiowa obwinionego niedawno urodziła dziecko, nie może być uznana za rzecz wyjątkową i niespotykaną. Funkcjonujący w Rzeczypospolitej Polskiej system powszechnej opieki zdrowotnej zapewnia dostęp do usług medycznych których może ona potrzebować. Na wizyty lekarskie można się dostać także komunikacją miejską lub taksówką, a w sytuacjach zagrożenia należy skorzystać z usług Pogotowia Ratunkowego.

Omawiając warunki osobiste obwinionego, nie sposób pominąć faktu, iż popełniony przez niego czyn wskazuje na dość lekceważące podejście obwinionego do faktu zatrzymania przez Prokuratora jego uprawnień do prowadzenia pojazdów. Pamiętać też należy, że uprawnienia te zostały zatrzymane w związku z podejrzeniem prowadzenia pojazdu pod wpływem środków odurzających i w tej sprawie toczy się przeciwko obwinionemu postępowanie karne. Trudno w tej sytuacji uznać, aby właściwości i warunki osobiste obwinionego statuowały wypadek zasługujący na szczególne uwzględnienie.

Także zarzut nadzwyczajnej surowości orzeczonej kary uznać należy za całkowicie bezpodstawny. Sąd Rejonowy wymierzył bowiem obwinionemu karę w najniższym dopuszczalnym przez ustawę wymiarze Z kolei konieczność orzeczenia środka karnego w postaci zakazu prowadzenia pojazdów, wynika wprost z art. 94 § 3 k.w. Rażąca niewspółmierność kary zachodzi wówczas, gdy suma zastosowanych kar zasadniczych i środków karnych orzeczonych za przypisane obwinionemu wykroczenie nie uwzględnia należycie stopnia szkodliwości społecznej czynu oraz nie realizuje w wystarczającej mierze celów kary w zakresie społecznego oddziaływania oraz celów zapobiegawczych i wychowawczych, jakie ma uczynić w stosunku do osób skazanych - różnica musi klóć po oczach. Zarzut niewspółmierności kary, aby był zasadny, musi dotyczyć niewspółmierności nienadającej się do zaakceptowania. Niewspółmierność rażąca to znaczna, "bijąca w oczy" różnica między karą wymierzoną a karą sprawiedliwą, zasłużoną, na co wielokrotnie wskazywano w orzecznictwie, por. np. wyr. SN z 01.12.1994 r., sygn. III KRN 120/94, wyr. SA we Wrocławiu z 14.03.2001 r., sygn. II Aka 55/01, wyr. SA w Krakowie z 14.09.2005 r., sygn. II Aka 165/05. Powyższe orzeczenia dotyczą co prawda przestępstw, jednakże bezsprzecznie można jest ekstrapolować do spraw wykroczeniowych. W niniejszej sprawie wymierzona kara jak i środek karny nie wykazują cech rażącej niewspółmierności.

O kosztach sądowych Sąd Odwoławczy rozstrzygnął na mocy art. 119 § 1 k.p.w., zasądzając od obwinionego na rzecz Skarbu Państwa koszty sądowe, w tym opłatę, gdyż obwiniony przegrał postępowanie w sprawie. Sąd nie znalazł podstaw do zwolnienia go od tego obowiązku.

Biorąc pod uwagę powyższe okoliczności, Sąd orzekł jak w części dyspozytywnej.